

Νίκος Μπριασούλης*

Συνέντευξη από τον κ. Γιώργο Παπαθανασίου μαχητή του Δ.Σ.Ε.

Ο Γ. Π. γεννήθηκε στο Συνοικισμό Βίλλια της Κοινότητας Κτιστάδων (Κουσοβίστα) στα 1928 και μεγάλωσε σε περιβάλλον που διαπνέονταν από δημοκρατικές και προοδευτικές αντιλήψεις. Τελείωσε το Δημ. Σχολείο Κτιστάδων στα 1940 με δάσκαλο τον Β. Τόσκα. Σ' ένα ταξίδι με τον πατέρα του στα χωριά του Ασπροποτάμου, συναντήθηκαν με μια μονάδα του ΔΣΕ, που τον πήρε μαζί της. Πολέμησε στις τάξεις του ως το τέλος της εμφύλιας αναμέτρησης κι ακολούθησε τη μοίρα χιλιάδων συντρόφων του στην πολιτική προσφυγιά.

Πώς ήταν η κατάσταση στο χωριό μας, όταν άρχιζε η Αντίσταση κι έκαναν την εμφάνισή τους οι αντιστασιακές οργανώσεις; Υπήρξαν εντάσεις, αντιπαλότητες;

Όχι, ήταν ήρεμα τα πράγματα στην αρχή. Οι εκπρόσωποι των οργανώσεων ζητούσαν απ' τον κόσμο να συμμετάσχει, χωρίς να τον πιέζουν. Ζητούσαν μόνον να μη συνεργάζεται κανείς με τους Ιταλούς. Γι' αυτό και η μεγάλη πλειοψηφία των νέων προσχώρησαν αμέσως στο ΕΑΜ κι άλλοι στον ΕΔΕΣ.

Πώς οργανώθηκε το ΕΑΜ Κτιστάδων;

Δε θυμάμαι λεπτομέρειες. Υπεύθυνος του ΕΑΜ πρέπει να ήταν ο Γ. Β. Λένης και του εφεδρικού ΕΛΑΣ ο Κώστας Παπαθανασίου, ο πατέρας μου! Ήταν ένα κίνημα αυθόρμητο, λαϊκό και πατριωτικό.

Εσύ πότε επιστρατεύτηκες απ' το ΔΣΕ και ποιο ήταν το γενικό κλίμα που επικρατούσε στις τάξεις του;

Επιστρατεύτηκα στις 14-11-1947. Ήμουν ταξίδι με τον πατέρα μου και τον αδελφό μου Παύλο στο χωριό Λεπενίτσα Ασπροποτάμου, για δουλειά. Εκεί πέρασε, ένα τμήμα του Αρχηγείου Ηπείρου, με Διοικητή τον Άλκη Χοντούρα, και με πήραν μαζί τους. Με ενέταξαν στο λόχο μηχανημάτων, πολυβόλων και όλμων 3 ιτζών.

Πώς είδες τη δομή και την οργάνωση του ΔΣΕ; Ποιο ήταν τότε το γενικό κλίμα που επικρατούσε στις τάξεις του;

Ως τον Δεκέμβρη του '47 υπήρχαν Αρχηγεία Ηπείρου, Θεσσαλίας, Ρούμελης, κ.λπ. Όταν συγκροτήθηκε η Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση του Βουνού, έγιναν οι Μεραρχίες. Εγώ ήμουν στην όγδοο Μεραρχία με Διοικη-

τή τον Κώστα Κολιγιάννη αρχικά κι αργότερα τον Κώστα Ράπτη. Ως προς το κλίμα, υπήρχε αυτοπεποίθηση, αισιοδοξία και μεγάλος ενθουσιασμός ότι θα νικήσουμε τον ξενοκίνητο Μοναρχοφασισμό.

Σε ποιες σημαντικές μάχες πήρες μέρος;

Τον Νοέμβριο του 1947 πήρα μέρος στη μάχη του Δελβινακίου με το Λόχο του Παπαβασιλείου. Τον Μάρτη του '48 πήρα μέρος στη μάχη της Μουργκάνας. Περνώντας απ' το Τσοτύλι, τραυματίστηκα βαριά στη σπονδυλική στήλη. Στις 14-1-1949, ενώ εκπαιδευόμουν στη Σχολή Αξ/κών, 6η Σειρά, πήρα μέρος με τη μονάδα της Σχολής στη μάχη της Φλώρινας. Με Διοικητή τον Υψηλάντη πήρα μέρος στη διείσδυση απ' το Βίτσι στο Γράμμο. Στη Δροσοπηγή της Κόνιτσας πήρα μέρος στην επίθεση κατά του Εθνικού Στρατού. Στις 30 Μαΐου πήρα μέρος στη μάχη για την κατάληψη του υψώματος Πατώματα, καθώς και στην αντεπίθεση κατά των Λοκ στο Λέσιτς. Τελευταία μάχη που πήρα μέρος ήταν στο Πάτρα Γκούστα (Πλικάτι) στις 29-8-1949.

Έφταναν ως εσάς τους μαχητές οι διαφωνίες και οι συγκρούσεις των ανώτατων στελεχών του ΔΣΕ και της κομματικής ηγεσίας, όπως π.χ. η σύγκρουση Ζαχαριάδη-Μ. Βαφειάδη;

Δέν έφτανε τίποτε σε μας. Για το Μάρκο ανακοινώθηκε επίσημα ότι κουράστηκε και πήγε για ανάπαυση και αναψυχή σε κάποια σοσιαλιστική χώρα.

Νομίζεις πως η ηγεσία του ΔΣΕ και του ΚΚΕ δεν ήξερε τίποτε για τις συμφωνίες Στάλιν-Τσώρτσιλ, με τις οποίες καθόρισαν ζώνες επιρροής στα Βαλκάνια;

Θεωρώ απίθανο να μη γνώριζαν, γιατί υπήρχαν συνεχείς επαφές με την ηγεσία των Κ.Κ. της Γιουγκοσλαβίας, της Βουλγαρίας και της ΕΕΣΔ.

Όταν δεν υπήρχαν πολεμικές επιχειρήσεις, πώς ήταν η καθημερινότητα των ανταρτών; Πέρα απ' την καθοδήγηση και την πολιτική ενημέρωση, υπήρχε κάποια μορφή ψυχαγωγίας;

Καταρχήν, είχαμε συστηματική εκπαίδευση και ασκήσεις, για να διατηρούμε σε καλό επίπεδο την πολεμική μας ετοιμότητα. Ωστόσο δεν έλειπαν οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις με μουσική και χορό και κάποιες θεατρικές παραστάσεις.

Κάποιοι καπετάνιοι του ΔΣΕ, όπως π.χ. ο Αλέκος Κουτσούκαλης, υποστήριξαν στα βιβλία τους πως άκουσαν τον Ζαχαριάδη σε δημόσιες ομι-

λίες του να λέει πως με το 2ο Αντάρτικο (Εμφύλιος) έκανε το διεθνιστικό του καθήκον. Πώς εξηγείς εσύ αυτόν τον ισχυρισμό;

Ο Ζαχαριάδης ήταν ένας πανέξυπνος και πολύ ικανός άνθρωπος. Όμως και στο χαρακτήρα του και στη ζωή του υπάρχουν πολλές σκιές. Όπως το γεγονός ότι επιβίωσε στο Νταχάου και επέστρεψε «άνετος» στην Αθήνα, για ν' αναλάβει την ηγεσία του Κόμματος. Ίσως μ' αυτή τη φράση να είπε μια πικρή αλήθεια.

Ως πολιτικός πρόσφυγας σε ποια χώρα έζησες, ποιες είναι οι εμπειρίες σου απ' αυτήν και τότε επέστρεψες στην Ελλάδα;

Έζησα στη Σοβιετική Ένωση, στην Τασκένδη. Δεν έχω παράπονα, μας φρόντισαν από κάθε άποψη. Αρκετοί από μας σπούδασαν σε Ανώτερες και Πανεπιστημιακές Σχολές. Γύρισα στην Ελλάδα στις 2-9-1959.

Στην εξορία, τον πρώτο καιρό μετά την ήττα του ΔΣΕ, υπήρχε περιθώριο κριτικής για τα πιθανά λάθη της ηγεσίας που οδήγησαν στην ήττα;

Όσοι έκαναν κριτική χαρακτηρίζονταν φραξιονιστές και διαγράφονταν απ' το κόμμα, με όλες τις δραματικές συνέπειες που δημιουργούσε αυτή η διαγραφή.

Άκουσες για εξοντωτικές τιμωρίες και φρικτά βασανιστήρια ανταρτών, που πιέζονταν να ομολογήσουν ότι ήταν πράκτορες του εχθρού;

Δεν έπεσαν στην αντίληψή μου τέτοιες πληροφορίες.

Η συμμετοχή σου στο 2° Αντάρτικο είχε συνέπειες για σένα και την οικογένειά σου, αφότου γύρισες στην Ελλάδα;

Δεν μου έδιναν ούτε άδεια οδήγησης αυτοκινήτου.

Σήμερα, εξήντα χρόνια μετά τη λήξη του Εμφυλίου, νομίζεις πως υπήρχε κάποια αδήριτη ανάγκη, για να γίνει στον τόπο μας αυτός ο αδελοφροσύνη;

Άδικα έγινε. Ενώ για τον τόπο μας είχε τεράστιο κόστος σε υλικές ζημιές και ανθρώπινες ζωές, δεν οδήγησε πουθενά, εκτός από τον αβυσσαλέο διχασμό, που δε λέει να σβήσει ακόμα. Οι μόνοι που ωφελήθηκαν είναι οι Μεγάλες Δυνάμεις· εμείς, άθελά μας ίσως, παίξαμε το παιχνίδι τους.

Τη συνέντευξη πήρε ο Ν. Μπριασούλης, στις 3 Αυγούστου 2011.

* Ο Ν. Μπριασούλης είναι Φιλολόγος, επίτιμος πρόεδρος της Ι.Λ.Ε.Τ.